

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д. изк. Филип Христов Павлов

на дисертационен труд

за присъждане на образователната и научна степен „доктор”
по Професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство
Докторска програма „Музикознание и музикално изкуство”

с автор

Малина Любенова Малинова

на тема

**„Темата на мистичната любов в клавирния цикъл
„Двадесет погледа към младенеца Иисус” от Оливие Месиан”**

Научен ръководител: проф. д-р Юлиан Куюмджиев

Процедурата по този конкурс е проведена според изискванията на Закона за научни степени и научните звания, реализира се в съответствие с Правилника на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев” и отговаря на целите на Университета, свързани с развитието и израстването на академичния състав.

Пакетът от получените материали по защитата е цялостно комплектован и съдържа всички изискващи се необходими документи, научната разработка, заповед от Ректора и протокол от научното жури.

Теоретичното изследване е конструирано с вещина и структурно удовлетворява развитието на избрания тематизъм, представя и обобщава резултатите от осъществената от дисертантката изследователска работа.

От автобиографията на дисертантката става ясно, че доц. Малинова е изградила себе си като професионален изпълнител пианист, преминавайки през всички нива на музикално-артистично образование и развитие. Нейната успешна сценична клавирна дейност е отбелязвана в продължение на достатъчно години и като солови прояви и като камерен партньор на изявени музиканти. Овладеният от нея широк репертоар е условие за бъдеща кариера, но за съжаление тя приключва твърде рано поради физиологични причини. Независимо от това, разгръщането ѝ като клавирен педагог - първо в НУМТИ „Д. Петков” (1981-84 г.), а впоследствие нейната дейност като корепетитор в хорово-диригентския клас на АМТИИ, са предпоставка за насочването ѝ към професионална

педагогика. От 1987 г. Малина Малинова е вече редовен асистент по пиано, а през 2010 г. е удостоена и със званието „доцент” в Катедра „Пиано и акордеон”. Университетската ѝ дейност е свързана с преподаваните дисциплини: пиано, камерна музика, клавирни дуа и педагогическа практика. Със сигурност може да се твърди, че професионалната ѝ педагогическа кариера се разгръща във впечатляващи мащаби, които не са възможни за доста колеги.

Макар и появявайки се епизодично на сцената, нейните представяния получават висока оценка от музикалната критика и от другите изпълнители в камерните прояви. Фестивалните участия, които тя регистрира в много престижни форуми, са чудесна и представителна възможност за поредно себедоказване като солидна и виртуозна пианистка и удовлетворяват нестихващата ѝ изпълнителска амбиция. Свирила е под диригентството на големи артистични имена на нашата съвременност и е партнирала на забележителни български музиканти.

Непременно трябва да се подчертае, че научните интереси на дисертантката се разпростират и в други области на знанието: медицина, психология, музикотерапия, което представя нейната личност в различни и по-широки измерения от традиционната педагогическа ангажираност. Може би именно тази комплексност на личните интереси е причина да се насочи към избраната тематика в представеното научно изследване. Нейните стремежи към определена енциклопедичност на знанията за музиката носят висока съдържателност и са свидетелство за широка лична образованост.

Дисертационен труд е свързан с името и конкретно творчество на забележителния за XX век композитор Оливие Месиен - както го изписваме в български превод. Не коментирам произношението на името на френски език, но ще ползвам по-нататък в рецензията нашата утвърдена транскрипция.

Един значим творец за съвременното музикално изкуство, който оставя на следващите поколения основни авторски теоретични разработки в различни изследователски области. Те обясняват редица негови подходи в множество създадени жанрово разнородни опуси и изясняват образната сфера, която вълнува композитора, на която той подчинява тематичния музикален език в своите духовни творения, представени с дълбока религиозна изповедност.

Няма съмнение, че темата е актуална и предлага интересни възможности за нейното изясняване в различни ракурси на музикалното

знание. Музиката на преминалия последен век донесе толкова нови идеи, тълкувания, пространства за разполагане и развитие на звуковата емисия, които дълго време ще бъдат обект на изследователска дейност, защото имат своето ярко отражение в съвременното музикално изпълнителство.

Предметът, обектът и целта на изследването убеждават, че са логично представени и изведени от същността на теоретичните подходи и постановки на създателя на този музикален шедьовър. Съвършено правилно е дисертантката да ги разглежда базирани на духовно представените в тях авторски идеи. Достоверността на използваните за анализа концепции, научни изводи и технологични примери се доказва от предложените библиографски материали. Те дават широка база за изграждане и доказване на различни съждения, чрез които Малинова достига до свои важни теоретично изводи.

Съдържанието на дисертационния труд е много стройно изградено и в точна последователност предлага анализ на съществени страни от изследването. Неговата насоченост към същността на проблематиката създава логични връзки в последователността на развитието на тематизма.

Изключително подробно и обстоятелствено тя разглежда всяка част от клавирния цикъл и обосновава свои заключения, изведени от инструменталната фактура, от линеалното мелодично и ритмично развитие, като не изключва в ните един момент и важното значение на развитието на хармоничната вертикална структура. Въпреки че композиторът има нагласа към употребата на нови - свои и инспирирани от източни влияния - музикални и технологични елементи, те съвсем естествено се вписват в авторския му език, изповядващ присъствието на трите вечни компонента на музиката - ритъм, мелодия и хармония:

- ✓ ритмични фигури и тяхната фигурална ретроградност, форми на увеличение и умаление на ритмични модели;
- ✓ определени мелодични формули, изходящи от чуждо творчество, но предпочитано от него, тематизъм с медитативно съдържание;
- ✓ хармония и ладове с ограничена транспозиция и т. н.

Всички посочени съдържателни компоненти на музиката на Месиен са последователно разгледани и анализирани в тяхното индивидуално и комплексно действие, чрез което се изгражда авторската му музика. Често пъти обаче оставам с впечатление, че фактологията в значителен брой разработвани моменти/детайли в дисертационния труд е твърде натоварена и по същество пречи да се осъществяват повече общи/обединяващи

изводи за авторската стилистика и технологични подходи. Обобщаването им не е проблем, защото по същество тази проблематика е последователно разгледана и точно описана, но в по-широка страничност в труда.

Представям само примерен момент, който може да се ползва за изясняване и обобщаване на детайли от мелодичната стилистика в приложението на линейните структури на композиционния стил на Месиен: предложеният от авторката нотен пример 37 (Тема на целувката в Поглед № 19) представя същността на една стабилна линейна структура в мелодичното експониране. Тя е заложена като свързващ елемент в редица други Погледи и се изгражда от нотното интервалово последование: цял тон - полутон - цял тон - полутон - цял тон.

(И тук можеше да се продължи с обобщение) Още в пример № 2, тя съществува в дадени мелодични отрязъци; открива се и в № 3 - Тема на целувката; в Пример 42 обаче, нейният последен тон е отправен от мелодичната линия в баса. Дисертантката определя Темата на целувката като (цитирам): „*Хибридна форма на Тема на Бога и Тема на любовта в Поглед № 20*”.

Като изхождаме от необичайността на авторското мислене на Месиен и стилистиката на личния му композиторски почерк, не без основание може да се твърди, че определени технологични комбинации съществуват въобще като интуитивни модели в съзнанието на твореца и в изграждането на образността, която играе обобщаваща съдържателна роля.

Още от структурирането на дисертацията, а после по време на изграждането и развитието на своето изследване, докторантката показва че владее разглежданата проблематика в нейните разнородни аспекти, които точно представя и убедително равива. Всички заключения, до които доц. Малинова достига, както и направените изводи, подчертават сериозната научна база от лични знания и коректност в изложението на тази трудна аналитична материя - визирам напр. фрагмент стр. 86-90, където се коментират разнородна акордика, ладове и транспозиции, ладовата и метрична симетрия - съществени компоненти на научния анализ. Интересна е препратката към спецификата на авторската пръстовка в определени клавири отрязъци като този, свързан с апликатурата при пространствената огледална симетрия (стр. 192-93), твърде любопитно изглежда и представената структурна организация на клавириния цикъл (стр. 208).

Дисертационният труд представя в дълбочина връзката между научен език и литературна стилистика и напълно се вписва в същността на реализираната изследователска работа.

Значимостта на тази разработка е несъмнена, както и нейният приносен характер в областта на музикознанието. Осъществените **публикации** по темата са нейна същностна част и напълно удовлетворяват изискванията за научна дейност.

Авторефератът отразява вярно съдържанието на дисертационния труд и представя неговите същностни моменти.

Приносните моменти на научното изследване са изведени в 6 точки и са неразделна част от развитието на дисертационния материал. Те съставляват научната база на тази разработка и представят изследователските постижения.

Трябва да отбележа, че за стройната и стилна организация на дисертацията и за научните постановки, представени и защитени в нея, несъмнена роля е изиграл научният ръководител проф. д-р Юлиан Куюмджиев. Поздравления и към двамата.

Изкушавам се в заключение да цитирам един фрагмент, свързан логично със защитата на научната Теза, която съставлява базата на разработения доказателствен материал: *„Тема на любовта представлява фундамент, около който е изградена цялата архитектурна постройка на цикъла. А това доказва изключително важната драматургична роля на Темата на мистичната любов като основна идея в композиционния замисъл на Месиен”*. (стр. 209)

Заклучение

Тематиката на настоящото научно изследване представлява определен интерес за българското музикознание, представя необичайна специфика на съвременно клавирно творчество, базирано е на стабилна научна основа, разкрива специфично духовно съдържание и има приносни качества в аналитичен аспект.

Препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на доц. Малина Любенова Малинова образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство.

23.08.2023 г.

София

/проф. д. изк. Ф. Павлов/